

Серія інтерв'ю з українськими експертами

Проект:

"Діалог поколінь: цінності, культура, досвід, наступництво"

Тарас Березовець,

Продюсер, телеведучий телеканалу «Прямий», директор кансалтингової компанії "Berta Communications", ініціатор проекту "Free Crimea", голова «Фонду національних стратегій»

Керч-Київ, 2019

Про проект

Серія інтерв'ю з українськими експертами опублікована в рамках проекту «Діалог поколінь: цінності, культура, досвід, наступництво». Проект є продовженням європопуляризаторських заходів, тематика яких пов'язана із дослідженням морально-світоглядної основи буття соціуму (Більше про проект, його активності – тут: <http://quadrivium.org.ua/evu/?lang=en>).

Про серію інтерв'ю

Мета проведених інтерв'ю з українськими експертами – дати розуміння читачеві: що таке цінності, у тому числі європейські цінності, з'ясувати причини вибору тієї чи іншої ціннісної парадигми соціумом, шляхи їхньої імплементації крізь призму діалогу цінностей поколінь.

Відповідальні за проведення інтерв'ю

Quadrivium – громадська наукова організація, основним завданням якої є проведення високоякісних наукових досліджень та розробка інноваційних практичних рекомендацій, що сприяють процесам демократизації та європеїзації. Більше інформації про діяльність ГО "Quadrivium" шукайте на: <http://quadrivium.org.ua/>

Думки, висловлені у даній публікації є особистими поглядами інтерв'юєрів і не відображають офіційної позиції жодної з представлених організацій.

Редакція

Видавець: ГО "Quadrivium"

Проводила інтерв'ю: Інна Кубай

Відповідальний редактор: Інна Кубай

Дизайн та верстка: Наталія Палагнюк

@NGO Quadrivium

NGO Quadrivium

За підтримки
Представництва
Фонду Ганса
Зайделя в
Україні

Представництво в
Україні

Серія інтерв'ю
з українськими експертами

Права людини **Інтерв'ю**

Тарас Березовець: *Верховенство права – те, чого ми маємо прагнути, і те, чого не маємо на сьогоднішній день. Корупція і відсутність в Україні чесного правосуддя, вбивають все, у тому числі реформаторські ініціативи. Відсутність чесного суду, одна із причин, чому українці виїжджають за кордон*

Інна Кубай: Розкажіть, будь ласка, про свою родину, яка її філософія, цінності, хто з родичів вплинув на Ваше становлення як професіонала?

Тарас Березовець: Мене звати Тарас Березовець, народився у Керчі. Середню освіту отримав у місцевій гімназії Короленка, вищу освіту – спеціальність «міжнародна журналістика» здобув у Київському національному університеті ім. Т.Г.Шевченка. Закінчив Королівський коледж Лондона, спеціальність «міжнародні відносини»; Королівський оборонний коледж м. Лондона, спеціальність «військові науки і безпека».

Зараз працюю продюсером і телеведучим на телеканалі «Прямий». Я - директор кансалтингової компанії "Berta

Communications", ініціатор проекту "Free Crimea", голова «Фонду національних стратегій».

Батьки не впливали на вибір моєї професії, все обирав сам. Сімейний родовід складається з двох гілок: батьківська гілка походить з Полтавщини, материнська – з Криму. У мене були і залишаються дуже добрі стосунки з батьками. Батько, свого часу, займав посаду директора великого оборонного підприємства, мати працювала у сфері ІТ. Родинна філософія проста – сильні полтавські українські традиції, тому ні у мене, ні у моїх батьків не було дилеми у 2014 р., що й кого обирати.

І.К.: Яка роль цінностей у повсякденному житті людей?

Серія інтерв'ю з українськими експертами

Т.Б.: Цінності є різні: родинні, державні, загальнолюдські. Ключове у сім'ї – лояльність до своєї сім'ї, дотримання сімейних традицій, ритуалів і підтримка членами родини один одного. В рамках держави, аналогічні принципи. Держава має бути: а) відповідальною; б) соціально-орієнтованою на захист інтересів своїх громадян; в) ліберальною. Звідси, впливають прості цінності, повага в першу чергу до людини, її віросповідання, сексуальної орієнтації. Ми маємо орієнтуватися на кращі безпекові й економічні організації, що існують у світі. Для мене, однозначний вибір – західний, ліберальний. Загальнолюдські цінності проголошені Великою французькою революцією – рівність, братерство, свобода. Ключова цінність для людини – свобода.

І.К.: Назвіть, будь ласка, основні європейські цінності?

Т.Б.: У першу чергу, ми орієнтуємося на повагу до вибору інших людей в усьому, терпимість до вибору людини, свобод людей, якщо вони не порушують нашу власність. Вважаю, що держава має бути максимально відсторонена і повинна не втручатися у життя людей. Якщо

брати класичні підходи, в англосаксонській політології, то я прихильник консервативної партії у Великобританії, а у США – республіканської партії. Я виступаю за максимальну свободу для підприємництва і відстороненість держави від справ бізнесу й людини. Водночас, виступаю за сильну державу, що сповідує принципи безпеки для своїх громадян, суворо карає за тяжкі злочини.

І.К.: Які асоціації у Вас викликає слово «Європа»?

Т.Б.: Європа – це спільна історія усіх європейських країн, християнство, стабільний розвиток, безпека, повага до прав і свобод людей.

І.К.: В рамках якої ціннісної парадигми розвивається Україна? Чому?

Т.Б.: Україна активно почала дрейф, починаючи з 2014 р., у сторону європейських цінностей – ЄС, НАТО. Коли у нас були окуповані переважно російськомовні, орієнтовані на Росію регіони Крим і Донбас, решта частина населення України різко хитнулася в бік ЄС. Але проблема залишається і країна продовжує жити у двох вимірах. Один вимір: а) європейський

Серія інтерв'ю з українськими експертами

(український); б) пострадянський – це сприйняття України як УРСР і частини російського світу. Існує ще одна частина людей, для яких Україна - незалежна держава, що немає долучатися ані до ЄС, ані Росії.

Але, на щастя, зараз більша частина населення України орієнтована на європейські цінності і приєднання до євроатлантичної, європейської спільноти. Найгірша ситуація з єврооптимізмом, у відсотковому значенні, звісно є на Сході України. Найбільша трагедія України – перебування у 2-х паралельних вимірах: 2/3 населення хочуть у Європу, 1/3 – толерує «русский мир».

І.К.: Назвіть основні родинні цінності, які Ви готові передати своїм дітям?

Т.Б.: У мене є син та донька. Для нас із дружиною, діти це - все, ми максимально прагнемо мати велику сім'ю, передати дітям досвід, традиції й історії сім'ї. Зараз намагаюся більше свого часу проводити з сім'єю.

Сім'я – країна в мініатюрі, повага до цінностей і прав людини починається у сім'ї. Ми виховуємо дітей як особистості, у аскетичному дусі. Вони мають

досягти усього самі, мене так батьки теж виховували у консервативному дусі. Тобі сім'я нічого не зобов'язана дати крім освіти і виховання, все інше маєш здобувати сам.

І.К.: Що означає особисто для Вас свобода, демократія, верховенство права?

Т.Б.: Для мене свобода – найвища цінність, як людини, так і країни. Верховенство права – те, чого ми маємо прагнути, і те, чого не маємо на сьогоднішній день. Свого часу, я багато часу провів у Великобританії, це дійсно країна, яку можна ставити у приклад щодо верховенства права і це відчувається на кожному кроці. Пересічна людина спроможна захистити і покарати винного. Класична історія з принцом Ендрю, якого звинувачують у розбещуванні неповнолітніх, його сім'я від нього відсторонилася, і якщо він буде визнаний у цій історії, його ніхто не захищатиме. Корупція і відсутність в Україні чесного правосуддя, вбивають все, у тому числі реформаторські ініціативи. Відсутність чесного суду, одна із причин, чому українці виїжджають за кордон. Демократія – на жаль, не працює, вона зараз переживає період ерозії. Навіть у таких

Серія інтерв'ю з українськими експертами

демократичних країнах як США до влади приходять популісти. І ми є частиною цього тренду. Україна має пройти це випробування. Проблема лише у тому, що американські чи британські інституції свої популістів винесуть (перехворіють популізмом у легкій формі), а от Україні, це може стати вироком. Головне, щоб ми не пережили дану хвилю із втратами людського ресурсу, територій. Але це проблема суспільства, яке у демократичних умовах, на чесних виборах обирає таку владу. Теорема Даннінга-Крюгера, говорить про те, що чим менший освітній рівень людини, тим більшою є її самовпевненість і відсутність критичного ставлення до себе. Низький рівень освіти, у тому числі, політичної впливає на успіх чи неуспіх країни, її політичних інституцій.

Слід пам'ятати, що через Україну прокотилися дві світові війни та Голодомор, які забрали найкращу частину української нації, при радянській владі залишилися ті, хто зміг призвичаїтися до цієї ситуації: кон'юнктурники, люди, що не мають власної точки зору. Я завжди казав, дивіться на ситуацію в Молдові, теж саме, за інерцією буде відбуватися за 2 роки у нас. Після підписання Угоди про асоціацію,

найдовідченіша частина виїжджає досі і на наступних виборах можуть прийти проросійські налаштовані політичні партії. На жаль, совки і далі продовжують нами керувати.

І.К.: Які асоціації у Вас виникають щодо наступної зв'язки слів «Я-Україна-Європа»? Що хотіли б додати, викреслити?

Т.Б.: Я б сказав так, «Я-моя родина-мій регіон-Україна-світ». Для мене важлива регіональна ідентифікація, як у німців. Як вони кажуть, я спочатку берлінець, баварець, а потім вже німець. Тому, у першу чергу, я кримчанин, а потім громадянин України. Не обмежувався б лише Європою, а говорив би світ. Західний світ не обмежується лише ЄС, більше того, демократія у тій же Австралії, Новій Зеландії чи Канаді є міцнішою і якіснішою, ніж в окремих країнах Європи. Подивіться на Угорщину, Польщу, Словаччину, там зараз відбуваються абсолютно антидемократичні процеси. Я орієнтуюся на Європу більш англосаксонську, скандинавську і балтійську. У Франції, Польщі, Італії, на даний момент зростає ксенофобія і антисемітизм. Наруги й напади наприклад, на українців у Польщі чи євреїв у Франції та

Серія інтерв'ю з українськими експертами

максимальна неповага до людей інших релігій, зокрема, мусульман. Мої друзі поляки скаржаться на домінування церкви і нав'язування партією PES обмеження по бізнесу. Крім того, зростають націоналістичні рухи. Націоналізм добрий на початок становлення нації, але зараз націоналізм приносить більше шкоди, тому що він йде всупереч історичному процесу й логіки розвитку людства.

І.К.: Цінності минулого для Вас?

Т.Б.: Цінності – еллінізму, античного світу, який заклав підвалини демократії, Сенату, з'явилося поняття спільних цінностей. Потім епоха Ренесансу, коли прорізалося перше відчуття свободи, особистого «Я», індивідуалізму, з'явився величезний пласт й шедеври європейської культури. Для мене підвалини історії будуються на історії й культурі.

Українці мають пишатися тим, що є частиною простору європейської й світової культури.

І.К.: Цінності сьогодення для Вас?

Т.Б.: Вони змінюються, але консервативні тенденції залишаються. Вони базуються на: гуманізмі, братстві, повазі до прав

інших людей, чесному правосудді, родинних цінностях.

І.К.: Цінності майбутнього для Вас?

Т.Б.: Я не думаю, що відбудеться серйозний дрейф. Все розвивається органічно і традиція збережеться. Якщо говорити про загальний тренд – збільшуватиметься поняття власного індивідуалізму, коли значення «Я», власного его лише зростатиме. Відповідно діти, які зараз народжуються, у них почуття самоідентифікації і поваги до себе є ключовим. Ми все таки були колективними істотами, нас так виховували. Зараз йде тяжіння до англосаксонських традицій, де персона і повага до себе означає більше, ніж повага до себе й інших людей.

І.К.: Чи мають реформи в Україні здійснюватися на основі цінностей? Яких саме?

Т.Б.: Поза сумнівом. В основі кожної реформи мають лежати цінності. Як сказав свого часу У.Черчилль, коли йому запропонували скоротити витрати на культуру і мистецтво - «А за що ми тоді воюємо?».

Такі суспільства як кубинські, північнокорейські, вони

абсолютно приречені, бо не можна проводити реформи без цінностей.

І.К.: Назвіть, будь ласка, топ -5 основних найважливіших подій, реформ в Україні за останні 5 років?

Т.Б.: Реформи, які входили до Угоди про асоціацію і зону вільної торгівлі, антикорупційне законодавство та органи, що були створені на їхній основі, реформа силових структур: створення Національної поліції, судова реформа була успішна в частині Верховного суду, головне щоб зараз не було «відкату» назад. Прекрасна реформа банківського сектору. У нас були успішні реформи, питання лише у тому, наскільки вони можуть бути незворотними.

І.К.: Україна через 5 років?

Т.Б.: Я вважаю, що прихід Президента В.Зеленського є «вірусом», питання лише в тому, чи ми переживемо і отримаємо антитод, чи ця хвороба нас доб'є. Є два ризики пов'язані з цим: 1. Буде знищено або дезорганізовано систему державного управління і ми отримаємо після нього українського Піночета; 2. Оберемо російського менеджера, а-ля

Серія інтерв'ю з українськими експертами «Медведчук» і скотимося до «радянщини». Тобто, я не бачу для нас гарних виходів через 5 років і ми знаходитимемося під ударом. Освітній рівень людей залишиться таким же ж низьким, найбільш активна проєвропейська частина продовжує виїжджати і у нас немає підстав думати, що «совки» щось осмислять. Люди не хочуть довгих реформ, вони хочуть все і зараз. У нас громадяни і суспільство інфантильні, вони не розуміють логіки, що все слід робити поступово і за все потрібно платити свою ціну. Люди не хочуть чути правди, правда завдає болю і суспільство не хоче чути її.

При Президентові Зеленському Крим не повернеться, Донбас можливо, але на катастрофічних умовах російського Президента.

І.К.: Європа (ЄС) через 5 років?

Т.Б.: Відбуватиметься подальший процес розлучення між США та Європою. Вплив американців зростатиме тільки у Центральній Європі, оскільки, вони не вірять більше старій Європі. Поляки відіграватимуть більшу роль і так би мовити, продаватимуть американський вплив, відбудеться зростання впливу Польщі на

Серія інтерв'ю з українськими експертами

найближчі десятиліття. ЄС чекають важкі часи, можуть відбутися нові «екзити» зі складу ЄС, тому що все більше наростає конфлікт між старою і новою владою у Європі. Буде зменшена роль НАТО і якраз Франція, Німеччина спробують реалізувати нову безпекову політику за рахунок створення нових військових сил ЄС. Спостерігатимемо зменшення ролі християнства, зростання кількості атеїстів. Падіння ролі католицької й протестантської церков. Зростання кількості мігрантів з мусульманських країн. Все це призводитиме до радикалізації і зростання рівня терористичних загроз. Тому прогноз такий – не вірю, що Україна стане членом ЄС найближчі роки 15-20, але у нас є реалістичні перспективи вступити в НАТО. Головне, щоб у нас не було проросійського Президента чи «русского мира».

І.К.: Ви, Ваша сім'я, родина, професійна діяльність через 5 років?

Т.Б.: Я точно не збираюся йти у політику. У мене завжди є варіанти писати наукову роботу чи працювати за кордоном. Для мене важливим є питання власного розвитку, у т.ч. освіти для дітей. Найближчі за духом -

англосаксонські країни, їхня культура, література, історія. Не виключаю, що за 5 років моя сім'я буде там.

І.К.: Ви - супергерой, навколо апокаліпсис, а Ви - єдиний, хто може врятувати світ. Потрібно вибрати 5 речей із минулого та теперішнього, на основі яких Ви побудуєте новий світовий порядок. З них – цінності. Що саме Ви оберете?

Т.Б.: Перше – це християнські цінності, питання релігії є важливим для мене. Найбільш ефективним для економічної моделі держави є протестантизм. Друге – верховенство права. Третя цінність – свобода. Речі – посібник з виживання в екстремальних умовах, як вести господарство з нуля і вижити. Біблія – для того, щоб жити і будувати справедливе суспільство. Потрібно мати на що спиратися, у т.ч. ідеологічні підвалини.

Для мене - найбільш прийнятний приклад Джорджа Вашингтона, людина, яка побудувала націю на чужій землі. Має бути когорта одностайців, що матиме спільне бачення.

